

Motion till riksdagen 2005/06:Bo321

av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd)

Trygghet i boendet

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att regeringen skall ta initiativ för att polisen skall ges en tydligare roll i den fysiska planeringen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om vikten av brottsförebyggande policy i kommunernas översiktsplaner.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att regeringen skall ge Boverket i uppdrag att för kommunernas räkning utarbeta tydliga riktlinjer för bebyggelseinriktade hinder mot brott, däribland säkerhetskonskvensbeskrivningar.

2 Inledning

Att känna trygghet i boendet är en förutsättning för integrationen i samhället. Trygghet måste diskuteras utifrån flera grundläggande aspekter. Det handlar om att bostaden är säker, inomhusmiljön är god och att bostadsområdet känns tryggt. Det i sin tur handlar såväl om att våga gå ut utan att riskera att bli nedslagen eller kränkt som att trafikmiljön är säker.

Det är angeläget att skilja på faktisk och upplevd trygghet. Den upplevda tryggheten påverkas av fler faktorer än rent faktiska data kring brottslighet. I den upplevda tryggheten kommer faktorer in som den allmänna bilden av ett område och personliga egenskaper hos de boende, t.ex. om man är mer orolig än andra, om man är kvinna eller man, ung eller äldre. Dessa faktorer ska inte negligeras utan är väl så viktiga som den faktiska tryggheten.

I budgetpropositionen för 2006, utgiftsområde 4, sidan 27, konstaterar regeringen att risken ökar att människor känner sig otrygga om det begås brott i deras närmiljö. Det gäller inte bara för dem som utsätts för brott utan även för dem som upplever brottsligheten mer indirekt, t.ex. i form av skadegörelse eller klotter i sitt bostadsområde. Den fysiska miljöns utformning påverkar brottsligheten och känslan av trygghet. Genom att utforma boende- och

Fel! Okänt namn på

närmiljö på ett genomtänkt sätt kan man påverka brottsligheten och därmed tryggheten. Mot bakgrund av detta konstaterar regeringen att det är angeläget att samverkan sker med polisen i samband med den fysiska planeringen av bostads- och närmiljön i lokalsamhället.

Det är bra att regeringen kommit till insikt i denna fråga men det räcker inte med konstateranden utan åtgärdsprogram. Ingen analys följer om hur samverkan med polisen ska ske vid den fysiska planeringen. Denna politiska retorik måste konkretiseras och följas upp av åtgärdsförslag. Riksdagen bör därför tillkännage att regeringen ska ta initiativ för att polisen ska ges en tydligare roll i den fysiska planeringen.

Trygghetsfrågan försummas i den bostadspolitiska debatten, trots att det är just trygghet, snarare än bostadsyta eller grad av modernitet, som numer till stor del definierar "hög bostadsstandard". I realiteten innebär hög standard i dag att man kan känna sig trygg där man bor – att man vågar gå ut på kvällar, att det inte är obehagligt att gå från parkeringen eller busshållplatsen eller att man vågar släppa ut barnen och leka.

Det är till stor del tryggheten som folk betalar för vid hus- eller lägenhetsköp. Det skiljer flera miljoner på nästan identiska hus runt Stockholm, bl.a. beroende på om det är områden som upplevs som trygga eller inte.

Avgörande för att bostadsområden ska utvecklas mot tryggare platser är att segregationen i samhället bryts. Kristdemokraternas politik för en ökad integration, bl.a. genom en ökad blandning av upplåtelseformer i utsatta områden ensidigt bebyggda med hyresbostäder, beskrivs i riksdagsmotionen "*Boendeintegration*".

3 Tryggheten är ojämnt fördelad mellan olika grupper

I budgetpropositionen för 2006, utgiftsområde 18, sidan 38, konstaterar regeringen att det är tydligt att kvinnor känner en större otrygghet i boendet än män. Men regeringens konstaterande följs inte upp med något enda förslag till åtgärd.

Det har gjorts många undersökningar under senare år om trygghet i boendet. En av dessa är Sifos undersökning från år 2005, där drygt 15 procent svarade att de ofta eller ibland upplever rädsla och är rädda för att gå ut ensamma i sitt bostadsområde. Statistiken visar stor skillnad mellan kvinnor och män. Hela 27 procent av kvinnorna är rädda då de går ut efter mörkrets inbrott. Bland männen är motsvarande siffra 6 procent. Siffrorna skiljer sig också betydligt mellan bostadsområden med olika bebyggelse. Bland dem som bor i villa/radhus är 13 procent rädda för att gå ut då det är mörkt, jämfört med 19 procent av dem som bor i hyresrätt.

Särskilt stor är otryggheten kvälls- och nattetid. En undersökning gjord av Sifo 2002 på uppdrag av HSB och polisen, visade t.ex. att nästan hälften av kvinnorna var rädda för att bli överfallna när de var ute på kvällen. Många kvinnor kan berätta om hur de har blivit förföljda och utsatta för blottare.

Berättelserna leder naturligtvis till att även andra kvinnor plågas av en ständig oro. Som en följd av denna beskärs valfriheten och rörelsefriheten kraftigt. En undersökning genomförd av Barn-ULF visar att också en mycket stor andel barn upplever en ständig rädsla för att vistas ensamma i området kring bostaden efter mörkrets inbrott.

Att vara rädd innebär att man inte vågar gå ut för att delta i sociala aktiviteter, men det innebär också att man inte vågar promenera eller cykla, vilket får effekter för hälsan. Rädslan leder alltså till sämre livskvalitet.

I Boverkets rapport, "Välkommen till bostadsmarknaden" från augusti år 2005, redovisas statistik som visar att utlandsfödda i större utsträckning än svenskfödda har avstått att gå ut på kvällen av rädsla för våld. Ett exempel från rapporten är att inrikes födda med utrikes födda föräldrar har en stor andel kvinnor som inte vågar gå ut av rädsla. År 1980 var den siffran 4,4 procent och år 2003 var siffran uppe i 33,8 procent. Personer med utländsk bakgrund är oftare utsatta för stöld, skadegörelse, våld och hot mot person och egendom än personer med svensk bakgrund. Det är också i den gruppen man känner störst oro och rädsla. För att motverka detta måste integrationsfrämjande projekt genomföras i bostadsområden där det bor många utlandsfödda. Att bygga upp förtroenden och lära känna igen varandra ger en trygghetsskapande effekt.

4 Särskilt utsatta områden

Även om det är hela städer snarare än vissa bostadsområden som är segregerade, är segregationen nära kopplad till förekomsten av områden som är belastade med och som genererar sociala problem. Utvecklingen i många förortsområden har varit spiralformad mot en allt lägre attraktivitet. Ett utmärkande drag i s.k. utsatta områden är också bristen på delaktighet i den lokala utvecklingen. Det utanförskap som blir en konsekvens av detta leder till motsättningar mellan olika sociala och etniska grupper.

Målsättningen med bostadspolitiken måste vara att alla ska bo i en trygg och attraktiv miljö. Framförallt handlar det om att höja attraktionskraften i storstädernas ytterområden. Levande stadsdelar förutsätter såväl bostäder och arbetsplatser som god kommersiell och offentlig service.

Som ett led i integrationsarbetet måste behovet av att förebygga brott uppmärksammas i stadsplaneringen. Även i skötseln och upprustningen av offentliga miljöer och genom bättre belysning kan brott förebyggas. Inte minst gäller detta våldsbrott mot kvinnor. Kommunerna bör upprätta en brottsförebyggande policy som framgår av översiktsplanen. En sådan policy kan innehålla principiella ställningstaganden om hur stadens struktur bör utvecklas för att motverka brott, hur stadskärnan ska utvecklas och idéer om hur bostäder, arbetsplatser och handel kan blandas i bebyggelsemiljön.

I september 1998 presenterade Boverket rapporten *Brott, bebyggelse och planering*. Rapporten har tagits fram på uppdrag av regeringen. Målsättningen med rapporten var att inspirera kommunerna att i sina översiktsplaner ta hän-

Fel! Okänt namn på

syn till invånarnas säkerhet genom att planera och bygga bort brott. Boverket vill också att varje bygglov ska prövas med tanke på om det riskerar att underlätta kriminalitet. Tyvärr är det få kommuner som har arbetat på det här sättet och ännu färre har gjort konsekvensbeskrivningar om säkerheten vid ny- eller ombyggnationer. I andra nordiska länder som t.ex. Danmark har man länge arbetat med brottsförebyggande miljöer. I Europa har ett frivilligt standardiseringsarbete som ligger utanför EU:s ramar gjorts på det här området där 18 länder varit involverade. Från Sverige har bl.a. Brottsförebyggande rådet, Boverket, Byggstandardiseringsnämnden, representanter från Rikspolisstyrelsen och forskare deltagit. Standardiseringsarbetet omfattar stadsplanering och byggnadsutformning för distriktsplanering, bostadsområden samt butiker och kontor.

Kristdemokraterna har tidigare påpekat att det är viktigt att Boverkets tankar tillämpas praktiskt ute i kommunerna. Vi anser att det vore lämpligt att ge Boverket i uppdrag att för kommunerna utarbeta tydliga riktlinjer för bebyggelseinriktade hinder mot brott. Det räcker inte att Boverket år efter år kommer med nya rapporter som pekar på problematiken. Dessutom med statistik som visar att situationen bara förvärrats. Vi anser även att Boverket bör ges i uppdrag att utveckla säkerhetskonskvensbeskrivningar, SKB, och därmed möjliggöra ett arbete ute i kommunerna utifrån standardiseringsdokumentet.

Det är väsentligt att de lagändringar och andra åtgärdsförslag som kommer ut ur den nyss avslutade översynen av plan- och bygglagen bidrar till att underlätta införandet av en brottsförebyggande policy i kommunernas översiktsplaner. Det finns behov av tydligare riktlinjer för kommunerna och bostadsmarknadens aktörer att arbeta utifrån. Bland annat behöver hus, portar, gårdar och parkeringsplatser bli ordentligt upplysta. Viktigt i arbetet med utsatta bostadsområden är att ge de boende en möjlighet till att mer aktivt ta del av planering, beslutsfattande och skötsel av bebyggelse och närmiljö.

Skadegörelse spelar också stor roll för trygghetsupplevelsen. Och även här finner vi stora skillnader när det gäller vem som drabbas. Skadegörelse förekommer framförallt i bostadsområden med hyresrätter. Bland dem som bor i villa är det ca 7 procent som uppger att skadegörelse förekommer i det egna området. Bland dem boende i hyresrätt säger ca 20 procent att skadegörelse förekommer.

Bland annat för att motverka skadegörelse bör hyresgästernas möjligheter till självförvaltning stimuleras genom förändringar i skattelagstiftning och regelverk. Självförvaltningen väcker intresse för bostaden och det hus och område den är belägen i. Hyresgästinflytande kan utövas dels i varje enskild lägenhet, dels i varje kvarter eller bostadsområde, av hyresgästerna tillsammans. På så sätt stärks grannkontakt, gemenskap och trivsel. För att främja självförvaltning bör taket för skattefrihet höjas och förbudet mot olika ersättning för dem som deltar i verksamheten upphävas. Att inte olika ersättning får ges är i praktiken en inskränkning mot tidigare gällande principer.

Regeringen har själv pekat på de brister i underhåll som finns i miljonprogramsområdena, något som direkt påverkar upplevelsen av trygghet. Upprustningen av dessa områden måste vara en prioriterad fråga. Det är i dessa

Fel! Okänt namn på

områden många startar sitt boende – om man saknar kapital – som ung, nyinflyttad till en stad, invandrare eller nyskild.

Investeringsprogram för miljonprogramområdena och andra utsatta områden är viktiga. Dessa kan dock inte styras av staten, utan måste växa fram i samarbete mellan de boende och den ansvariga kommunen.

Stockholm den 5 oktober 2005

Ragnwi Marcelind (kd)

Dan Kihlström (kd)

Johnny Gylling (kd)

Tuve Skånberg (kd)

Lars Gustafsson (kd)

Annelie Enochson (kd)

Sven Gunnar Persson (kd)

Björn von der Esch (kd)